

Dr. Zübeyde Cihan ÖZSAYINER
Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürü

Vakıflar Genel Müdürlüğüne Ait Camilerden Türk Vakfı Hat Sanatları Müzesine Gelen Hat Eserleri

Ortada yer alan kurutulmuş bir gül yaprağı üzerinde Allah, üç dut yaprağı üzerine ise; Şefaathü Resul Allah (ey Allah'ın Resulü şefaathü et) ibaresi katia tekniğinde yazılmıştır. Altta ortada ise, pembe renkli iplik ile resmehü Sami olarak hattat ismi işlenmiştir.

n zamanlarda artan cami hırsızlıklarından dolayı, İstanbul ili içinde ve dışında (Bursa, Konya, Beyşehir, Aksaray
unan tarihi değere haiz, müzelik taşınır Vakıf eserler, sanat tarihçilerinden oluşan komisyon marifeti ile, emniyet
eri altında, fotoğraflı Eski Eser Envanter Fişleri yapılarak , Teberrukat Yönetmeliği çerçevesinde¹, buldukları
den Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı, İstanbul'da bulunan Müze Müdürlüklerine intikal ettirilerek, teşhir edilmektedir.

amaç çerçevesinde, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan, **Bursa Ulu** (1989), İstanbul **Şehzade** (1992),
(Beşiktaş **Yahya Efendi Dergahı** (1993), İstanbul **Teşvikiye** (2000), İstanbul **Cihangir** (2002), İstanbul Bala
Paşası Süleyman Ağa (2004), İstanbul Zeytinburnu **Merkezefendi** (2005), İstanbul Yıldız **Hamidiye** (2005), İstanbul

Beşiktaş **Abbas Ağa** (2005), İstanbul Edirnekapı **Mihrimah Sultan** (2005), İstanbul Beşiktaş **Ekmekçibaşı Ali Ağa** (2006) **Camilerinden**, İstanbul Bayazid Meydanındaki Bayazid Medresesinde bulunan, Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesine getirilen, müzeliğe değere sahip olan toplam 11 adet hat eserlerinin, sanat tarihi açısından incelenmesi, bu çalışmanın metnini kapsamaktadır.

Envanter numarası 2023 olan Hilye-i Şerif, nohudi renkli kağıt üzerine siyah is mürekkebi kullanılarak, Bakkal lakaplı, Ahmet Arif 'min telamizi Şefik

tarafından, H. 1308 tarihinde, sülüs ve nesih hat ile yazılmıştır. Rokoko üslubunda tezhiplenmiş olan, 81x 62,5 cm. ebadındaki Hilye-i Şerif, 10.07.1989 tarihinde **Bursa Ulu Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesine getirilmiştir.²

Envanter numarası 2099 olan olan hat levhasında, yazılar krem renkli ipek saten kumaş üzerinde işleme ve katia tekniği kullanılarak yazılmıştır..

Eserin dört köşesinde yeşil renkli iplik ile işlenmiş, Ebubekir, Ömer, Osman, Ali ibareleri yer almaktadır. R.A yani; (Allah O'ndan razı olsun)

anlamındaki ibareler ise, pembe iplik ile işlenmiştir.

Ortada yer alan kurutulmuş bir gül yaprağı üzerinde Allah, üç dut yaprağı üzerine ise; Şefaath ya Resul Allah (ey Allah'ın Resülü şefaath et) ibaresi katia tekniğinde yazılmıştır. Altta ortada ise, pembe renkli iplik ile resmehü Sami olarak hattat ismi işlenmiştir.

56x 49 cm. ebadındaki eser, 13.07.1992 tarihinde **Şehzade Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesine getirilmiştir.³

Hilye-i Şerifin üst kısmında Mekke ve Medine minyatürleri yer almaktadır . Özellikle, eserin ortasında yer alan durak bezemelerinin bir tanesinde, alışılmışın dışında ay ve yıldız kullanılması çok ilginçtir. Yazı dışında yer alan minyatür tekniğindeki Türk buketleri rokoko üslubunda bezenmişlerdir.

255x 166 cm ebadındaki Hilye-i Şerif , 17.11.2004 tarihinde İstanbul Bala **Topçubaşı Süleyman Ağa** Camisinden Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.⁶

Envanter numarası 2841 olan hat levhasında , istifli celi sülüs hat ile H.1285 tarihinde Sami Efendi tarafından, siyah zemine altın mürekkep ile zerendüt olarak Ya Hazret-i pir Sultan Sümbül Sinan kaddese'llahu sırrahu (Ey Pir Sümbül Sinan Hazretleri, Allah sırrını mukaddes kılsın) ibaresi yazılmıştır. Yazının üst ve alt köşelerinde halkar tekniğinde yapılmış Türk buketleri yer almaktadır

133x 163 cm ebadındaki eser, İstanbul Zeytinburnu **Merkezefendi Camisinden** 28.02.2005 tarihinde Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.

Envanter numarası 2855 olan hat levhası, siyah zemin üzerine altın mürekkep ile, zerendüt olarak, Şefkati tarafından H.1303 tarihinde yazılmıştır. Şefkati imzasını talik hat ile atmıştır.

Envanter numarası 2125 olan hat levhasında, nohudi zemin üzerine, siyah is mürekkebi kullanılarak, celi sülüs hat ile, Sultan Ahmet III tarafından, en-necatü fi's-sıdkı (kurtuluş doğruluktur) ibaresi yazılmıştır. Tarihsiz olan eserin sol üst tarafında, minyatür tekniğinde pembe gül ve goncası boyanmıştır.⁴

94,5x 45 cm. ebadındaki eser, 30.12.1993 tarihinde İstanbul Beşiktaş **Yahya Efendi** Dergahından Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesine getirilmiştir.

Envanter numarası 2671 olan hat levhasında, siyah zemine altın mürekkep ile, iki satır halinde zerendüt olarak, celi sülüs hat ile, H.1309 tarihinde, Süleyman Vasfi tarafından Allahu Veliyyü't-tevfik, ve huve ni'me'r-Refik (Allah yardım edici dosttur. Ve O ne güzel dosttur) ibaresi yazılmıştır. Altın ile yapışmış cetvel dışında, altın ile rokoko tarzında halkar tekniği ile yapılmış tezhip yer almaktadır.

133x 133 cm ebadındaki eser, 08.02.2000 tarihinde, İstanbul **Teşvikiye Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesine getirilmiştir.

Envanter numarası 2688 olan hat levhasında, siyah zemin üzerine, makılı, satrançlı kufi hattı ile, müsenna (aynalı) olarak altta : La ilahe illallah Muhammedün Resulullah (Allahtan başka ilah yoktur. Hazret-i Muhammed O'nun kulu ve Resulüdür.) ortada, La havle vela kuvvete illa billahi (Güç ve kuvvet ancak Allah'ındır. Yardım ancak Allah'tandır.), en üstte ise: Maşaallah (Allah'ın dediği olur.), İllallah (Ancak Allah vardır) ibareleri cami formunda yazılmıştır.

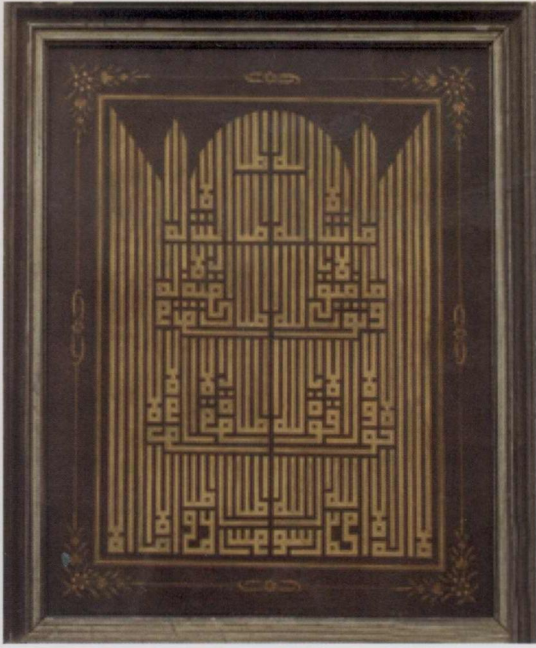
61,5x 75 cm. ebadındaki eser, 12.09.2002 tarihinde İstanbul **Cihangir Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.⁵

Envanter numarası 2827 olan Hilye-i Şerif, Esseyid Hasan Rıza tarafından, muhakkak, celi sülüs ve nesih hat ile, siyah mürekkep kullanılarak, H. 1305 tarihinde yazılmıştır.

Hilal formunun içinde,: Nasrun minellahi ve fethün karip (Seveceğiniz bir şey daha var . Allah'tan yardım ve yakın bir fetih) anlamındaki Saf Suresinin 13. ayeti müsenna (aynalı) sülüs hat ile yazılmıştır.

Hilalin sağ ve solunda bulunan kılıçların içinde, yine müsenna (aynalı) sülüs hat ile, İna fetehnaleke fethen mübiyna (Ve Allah sana şanlı bir zafer versin) anlamındaki Fetih Suresinin 1 ve 2. ayeti, sülüs hat ile yazılmıştır.

Hilalin ortasında sülüs istifli Sultan Abdülmecid tuğrası bulunmaktadır.

Beş kollu yıldızın içinde, nesih hat ile : El cennetü tahte zilali's- suyuf (Cennet kılıçların gölgesi altındadır) anlamındaki Hadis-i Şerif yazılmıştır.

94x 97 cm. ebadındaki eser, 16.03.2005 tarihinde, İstanbul Yıldız **Hamidiye Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.⁷

Envanter numarası 2924 olan hat levhasında, siyah zemin üzerine altın yıldız mürekkep ile, katia tekniğinde celi sülüs hat ile Hüseyin(R.A) ibaresi, Mahmud bin Abdülhamid (II. Mahmud) tarafından yazılmıştır.

71 cm.çapındaki eser, 25.05.2005 tarihinde, İstanbul Beşiktaş **Abbas Ağa Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.

Envanter numarası 3023 olan hat levhasında, siyah zemin üzerine altın yıldız mürekkep kullanılarak, celi sülüs hat ile, Hüseyin(R.A) ibaresi, Sami Efendi tarafından, H.1326 tarihinde yazılmıştır.

125,5 cm. çapındaki eser, 28.12.2005 tarihinde, İstanbul Edirnekapı **Mihrimah Sultan Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.

Envanter numarası 3051 olan hat levhasında, krem renkli zemin üzerine, siyah is mürekkebi kullanılarak, istifli celi sülüs hat ile, Fa'lem ennehü la ilahe illallah (Artık bil ki şüphesiz ki Allah birdir) Muhammed Suresinin 19. ayeti ile, devamında ise, Muhammedün

Resulullah (ve O'ndan başka ilah yoktur) , Şefik Efendi tarafından yazılmıştır.

Oval zemin içine istiflenen hatların etrafına altın ve lacivert rengin kullanıldığı neoklasik üslupta tezhip yapılmıştır.

59x 48,5 cm. ebadındaki eser, 13.03.2006 tarihinde, İstanbul Beşiktaş **Ekmekçi başı Ali Ağa Camisinden** Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Müdürlüğüne getirilmiştir.

Devam eden 2005 yılı Teberrukat Eşyası Sayım komisyonunun çalışmalarından Camilerde müzeliğe değere sahip olan bazı eserlerin eksik olduğu anlaşıldığından,

İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü bünyesinde kurulan Eski Eser Nakil Komisyonu, en fazla hırsızlık olan Fatih

İlçe Müftülüğü başta olmak üzere, acil talep gelen İlçe Müftülüklerine bağlı camilerdeki müzeliğe eserleri, ilgili Müze Müdürlüklerine emniyet tedbirleri altında, komisyon marifeti ile nakletme işine devam etmektedir.

Camilerimizde vakıf ruhu ile vakfedilen tüm tarihi eserlerimizin korunması ve gelecek nesillere orijinal halleri ile bırakılabilmesinin bilinci içinde çalışmak ve bize emanet edilen eserleri tüm insanlığın istifadesine sunmak tek amacımız olacaktır.

DİPNOTLAR

1-1974 tarih ve 14931 sayılı Resmi Gazetenin, Mazbut ve Mülhak Vakıf Cami ve Mescitlerdeki Teberrukat Eşyası Hakkındaki

Yönetmeliğinin 23. maddesinde: Vakıflar Genel Müdürlüğüne lüzumlu görülen tarihi ve bedii değeri haiz eşya, vakıflar müzesine konulmak amacıyla, bulunduğu cami veya mescitten, yerine vakfın şartı ve gayesi göz önünde bulundurularak, yenisi koyulmak sureti ile, ilgili Müftülüğün bilgisi dahilinde alınabilir hükmü bulunmaktadır.

2-Kazım Baykal, Bursa da Ulu Cami, İstanbul 1950, sayfa: 43, 95, 96. Zübeyde Cihan Özsayiner, Hilye- i Şerifler " , Antika, S: 7, Ekim 1985,s: 29-35. Süleyman Berk, Bir Zafer Abidesi Ulu Cami, Aksiyon Haftalık Haber Dergisi, Sayı: 580, İstanbul 16.01.2006.

3-Zübeyde Cihan Özsayiner, Yaprak Üzerine Yazılan Hatlar, Antik Dekor Dergisi, Sayı: 13, İstanbul 1992, Sayfa: 36- 41.Zübeyde Cihan Özsayiner, Yaprak Üzerine Yazılan Hatlar, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi, Sayı: 37, Ankara Mart 1998, s: 34- 37.Zübeyde Cihan Özsayiner, Halk Kültüründe Yazının Kullanımı, İşleme Yazılar, Ortak Türk Geçmişinden Ortak Türk Geleceğine, III. Uluslar arası Folklor Sempozyumu, Bakü Azerbaycan (13- 16 Kasım 2005), Bakü 2005, sayfa: 4851- 488.

4-Zübeyde Cihan Özsayiner, Hatlarda Açan Çiçekler, Art Decor Dergisi, Sayı: 75, İstanbul 1999, sayfa: 114. Zübeyde Cihan Özsayiner, " Büyüleyici Harfler Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi " , Skylife, Sayı: 242, İstanbul Eylül 2003, sayfa: 106.

5-Süleyman Berk, Cihangir Camisi Yazıları, Art Decor Dergisi,Sayı: 89, İstanbul Ağustos 2000, sayfa:162. Zübeyde Cihan Özsayiner, Büyüleyici Harfler Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi ,Skylife, Sayı: 242, İstanbul Eylül 2003, sayfa : 104 Zübeyde Cihan Özsayiner, Türk Hat Sanatında Yazı Resimler , İlgı, Sayı: 51, Sonbahar 1987, sayfa: 8- 13.

6-A.Haki Demir, Ramazan Çokdaş, Ahmet Özgen, Hakkı Alcep, Hüseyin Kutlu, Mustafa Yazıcı, Muharrem Ateş, Duran Kömürcü, Fatih Camileri ve Diğer Tarihi Eserler, İstanbul 1991, sayfa: 64- 65Zübeyde Cihan Özsayiner, Hilye- i Şerifler " , Antika, S: 7, Ekim 1985,s: 29-35.

7-Zübeyde Cihan Özsayiner, Ay ve Yıldız Formunda İstiflenmiş Yazılar " , Antik Decor, S: 9, İst. Aralık- Ocak ,1990-1991, s: 52- 54. Zübeyde Cihan Özsayiner, Ay ve Yıldız Formunda İstiflenmiş Yazılar, Uluslararası Gizli Diller Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi (13- 14 Nisan 2005) , Baskıda.

